

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Лупака Руслана Любомировича «Імпортозаміщення в системі економічної безпеки держави: регіональний аспект», подану до захисту на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 21.04.01 – економічна безпека держави (економічні науки)

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими програмами і темами

Позитивні зрушення в зовнішньоекономічній діяльності України після підписання угоди про поглиблену зону вільної торгівлі з ЄС, пов'язані з переорієнтацією вітчизняних експортерів з російських ринків аграрної та харчової продукції на ринки європейських країн, значною мірою нівелюються загостренням загроз для розвитку внутрішнього ринку. Поряд із збільшенням у 2017 р. обсягів зовнішньої торгівлі порівняно з попереднім роком, зростання імпорту відбувалося швидшими темпами, ніж експорту, що обумовило негативне сальдо зовнішньоторговельного балансу та погіршення більшості індикаторів зовнішньоекономічної безпеки України. При цьому спостерігається скорочення вітчизняного виробництва, а також істотне зниження частки вітчизняних товарів у загальних обсягах оптового товарообороту, що призводить до зниження рівня виробничої безпеки держави.

Потрібно звернути увагу на наявність істотних регіональних відмінностей в імпортозалежності. Зокрема, висока залежність від імпорту характерна для регіонів, в яких відбувається розмитнення імпортних товарів (Закарпатська, Волинська, Львівська, Одеська, Київська області та м. Київ) та регіонів, які володіють потужним виробничим потенціалом і перебувають у технологічній та сировинній імпортозалежності (Дніпропетровська, Миколаївська, Запорізька, Донецька, Луганська області).

Складність розв'язання проблеми імпортозалежності економіки України, з огляду на внутрішні проблеми та геополітичні зміни, обумовлює необхідність

створення сприятливого інституціонального середовища для діяльності вітчизняних підприємств та розвитку виробництва імпортованих товарів. Відповідно, ефективно можуть використовуватися інструменти державної політики імпортозаміщення, які не суперечать положенням СОТ та Угоди про асоціацію України з ЄС і, в основному, передбачають полегшення внутрішніх умов ведення бізнесу, особливо зниження податкового тиску та інвестиційні преференції виробникам імпортозамінної продукції.

Таким чином, обґрунтування та впровадження ефективних заходів в межах державної політики імпортозаміщення відповідно до критеріїв економічної безпеки з урахуванням регіональних особливостей є актуальним науковим завданням, має теоретичне та прикладне значення.

Результати дослідження, що виносяться на захист, отримані дисертантом в процесі активної участі у розробці наукових тем:

- Національного інституту стратегічних досліджень в межах науково-дослідної роботи «Проект позачергового Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України у сфері національної безпеки із визначенням нової Стратегії національної безпеки України» (номер державної реєстрації 0114U003985), де автором визначено систему заходів щодо стимулювання структурної перебудови національної економіки на інноваційних засадах; в межах науково-дослідної роботи «Проект щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2015 році» (номер державної реєстрації 0115U003373), де автором окреслені напрями реалізації структурних реформ у системі забезпечення соціально-економічного розвитку регіонів України; в межах науково-дослідної роботи «Механізми та інструменти модернізації державної регіональної політики» (номер державної реєстрації 0112U000837), де автором розроблені пропозиції щодо підвищення ефективності використання об'єктів торговельно-посередницької інфраструктури; в межах науково-дослідної роботи «Механізми збалансованого регіонального розвитку як складова стратегії модернізації України» (номер

державної реєстрації 0113U001160), де автором обґрунтовані пріоритети державної регіональної політики розвитку коопераційних та кластерних відносин у системі виробництва й розподілу товарів; в межах науково-дослідної роботи «Механізми реалізації пріоритетних напрямів соціально-економічної модернізації України на регіональному та місцевому рівнях» (номер державної реєстрації 0114U003194), де автором визначені напрями підвищення інвестиційної привабливості прикордонних територій західних регіонів України; в межах науково-дослідної роботи «Інструменти забезпечення економічної безпеки України в умовах зовнішньої агресії» (номер державної реєстрації 0116U001475), де автором визначені пріоритети забезпечення інноваційної безпеки України в умовах зовнішньої агресії; в межах науково-дослідної роботи «Економічний розвиток України та економічна безпека держави» (номер державної реєстрації 0115U003109), де автором визначені механізми та засоби врівноваження дисбалансів розвитку внутрішнього ринку України; в межах науково-дослідної роботи «Механізми активізації соціально-економічного розвитку регіонів та громад в умовах децентралізації управління» (номер державної реєстрації 0117U004182), де автором розроблені стратегічні підходи та інструменти реалізації державної регіональної політики імпортозаміщення в Україні;

- Регіонального філіалу Національного інституту стратегічних досліджень в місті Львові в межах науково-дослідної роботи «Формування господарського механізму розвитку сільських територій та вирівнювання просторово-територіальних диспропорцій соціально-економічної безпеки України» (номер державної реєстрації 0116U004401), де автором розроблено пропозиції щодо зміцнення економічної безпеки господарських комплексів сільських територій;

- Львівського торговельно-економічного університету в межах науково-дослідної роботи «Фінансові механізми та інструменти подолання дисбалансів соціально-економічного розвитку України» (номер державної реєстрації 0115U004165), де автором запропоновано фінансово-економічні інструменти державної політики зміцнення економічної безпеки суб'єктів реального сектору

економіки на внутрішньому ринку; в межах науково-дослідної роботи «Управління інноваційним розвитком підприємств сфери товарного обігу» (номер державної реєстрації 0116U008696), де автором окреслені системні аспекти розбудови просторово-видової мережі об'єктів торгівлі, орієнтованої на розвиток внутрішнього ринку та продаж товарів вітчизняного виробництва;

- Національного університету біоресурсів і природокористування України в межах науково-дослідної роботи «Трансформаційна стратегія державного регулювання інформаційного простору як соціально-економічний чинник національної безпеки України» (номер державної реєстрації 0117U003969), де автором запропоновано рекомендації щодо вдосконалення інституційної системи інформаційно-аналітичного забезпечення безпеки розвитку внутрішнього ринку України.

2. Основні наукові результати, одержані автором, їх новизна, ступінь обґрунтованості та достовірності

Мета дослідження, яка полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад та розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення державної регіональної політики імпортозаміщення в системі забезпечення економічної безпеки України, визначила теоретичну і методологічну спрямованість дослідження.

Отримані результати, сформульовані висновки, теоретичні положення та прикладні рекомендації ґрунтуються на опрацюванні значного обсягу статистичного матеріалу, використанні сучасних методів дослідження, узагальненні світового досвіду реалізації політики імпортозаміщення у контексті забезпечення економічної безпеки на мезорівні ієрархії управління.

Наукові положення та висновки дисертації є достовірними та належним чином обґрунтовані, що забезпечується фаховим використанням методів: теоретичного узагальнення (п. 1.1, п. 2.1); групування (п. 1.2); аналізу та синтезу (п. 1.2, п. 1.3); історичного пізнання (п. 1.4); структурно-функціональний (п. 2.1); систематизації (п. 2.2); індукції та дедукції (п. 2.3);

головних компонент (п. 2.3, п. 3.4); статистичного аналізу і групування (п. 3.1, п. 3.2, п. 3.3); абстрактно-логічний (п. 3.3); кореляційно-регресійного аналізу (п. 3.4); стратегічного управління (п. 4.1, п. 4.2, п. 4.3); структурного аналізу (п. 4.2, п. 5.1); системного проектування (п. 4.3, п. 5.2, п. 5.3); експертного опитування (п. 5.4); монографічний (п. 5.5).

Для досягнення мети визначено теоретико-методологічні засади взаємозалежності імпортозаміщення, розвитку регіональної економіки та забезпечення економічної безпеки; обґрунтовано методологію оцінювання загроз імпортозалежності та ефективності реалізації державної політики імпортозаміщення на регіональному рівні; проведено оцінювання впливу імпортозалежності на стан економічної безпеки України в регіональному аспекті; розроблено стратегічні пріоритети реалізації державної регіональної політики імпортозаміщення в системі забезпечення економічної безпеки України; запропоновано функціональні інструменти державної регіональної політики імпортозаміщення і зміцнення економічної безпеки.

Це дозволило дисертанту обґрунтувати науково нові положення та рекомендації, серед яких відзначимо найбільш вагомі:

- розроблено методологічні засади імпортозаміщення в системі забезпечення економічної безпеки держави, що базуються на взаємообумовленості цих двох економічних категорій та стану і тенденцій розвитку внутрішнього ринку, де формується система вертикально-горизонтальних соціально-економічних відносин (п. 1.1, с. 53-73);

- обґрунтовано концептуальні взаємозв'язки функціонально-процесних елементів, структурних компонентів та просторових характеристик системи економічної безпеки держави з відповідними детермінантами протидії імпортозалежності, сегментами внутрішнього ринку та пріоритетними сферами регулювання в межах політики імпортозаміщення як фактори розвитку регіональної економіки (п. 1.3, с. 115-117);

- удосконалено методологічні підходи до забезпечення економічної безпеки держави на основі пріоритетів державної політики імпортозаміщення,

обраних відповідно до регіональних та галузевих особливостей, що є визначальною передумовою ефективності її реалізації та узгодженості з критеріями безпеки і дозволяє очікувати прояви ефекту синергії в результаті комплексного впливу на сегменти внутрішнього ринку, пріоритетні сфери господарських комплексів, функціонально-процесні елементи, структурні компоненти та просторові характеристики регіонального розвитку як факторів економічної безпеки (п. 2.2, с. 181-183);

- удосконалено методичний інструментарій оцінювання рівня імпортозалежності держави шляхом доповнення загально прийнятих методів авторським підходом, який передбачає оцінку позицій регіонів держави та їх групування за значеннями і динамікою зміни коефіцієнтів імпортозалежності, що є важливим чинником прийняття якісних управлінських рішень у сфері державної регіональної політики імпортозаміщення та економічної безпеки (п. 3.2, с. 223-251);

- науково обґрунтовані теоретико-методологічні положення системного підходу до формування державної політики імпортозаміщення на засадах інституціональних змін та структурних реформ як комплексу узгоджених заходів, що реалізуються з врахуванням просторово-територіальних та галузевих особливостей (п. 4.2, с. 318-327);

- окреслено концептуальні та прикладні засади державної політики формування і ефективного використання інноваційного потенціалу як базової передумови зміцнення конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників, а, відтак, і чинника зниження імпортозалежності, що дозволило дисертанту обґрунтувати стратегічні параметри моделі реалізації інноваційного потенціалу розвитку реального сектору регіональних економік в Україні (п. 4.3, с. 327-349);

- удосконалено напрями, інструменти та засоби державної політики зміцнення конкурентоспроможності суб'єктів реального сектора економіки як системної передумови активізації інвестування в модернізацію техніко-технологічної бази та виробничих потужностей внутрішнього виробництва, що

пов'язує завдання зміцнення економічної безпеки підприємницького сектору та зменшення імпортозалежності внутрішнього ринку (п. 5.3, с. 399-412).

Достатньо обґрунтованими є нові рекомендації дисертанта, які стосуються удосконалення: сутнісних характеристик поняття регіональної політики імпортозаміщення; підходів до класифікації ризиків і загроз економічної безпеки держави; методики оцінювання впливу рівня імпортозалежності на стан економічної безпеки держави; підходу до формування системи стратегічних пріоритетів державної політики імпортозаміщення на засадах їх узгодження із завданнями зниження критичних загроз економічній безпеці; засобів сегментно-секторальної державної політики імпортозаміщення.

3. Оцінка змісту та завершеності дисертації

Дисертація складається з анотації, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків, які поєднані логікою дослідження політики імпортозаміщення в системі економічної безпеки держави на регіональному рівні. Основний зміст роботи відображає результати виконання дисертантом поставлених наукових завдань.

У вступі автором обґрунтовано актуальність теми дослідження, сформульовано мету та основні задачі, методи дослідження, відображено наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, наведено дані щодо їх апробації і впровадження.

Перший розділ дисертації присвячений концептуальним характеристикам імпортозаміщення, її регіональним особливостям та ролі в забезпеченні економічної безпеки держави. Зокрема, визначено сутнісні характеристики поняття «імпортозаміщення» (п. 1.1, с. 54-68), ідентифіковано елементи сутнісної характеристики регіональної політики імпортозаміщення та забезпечення економічної безпеки (п. 1.2, с. 77-84), обґрунтовано вплив реалізації регіональної політики імпортозаміщення на зміцнення економічної безпеки регіону (п. 1.2, с. 85-93), розкрито концептуальні взаємозв'язки

елементів системи економічної безпеки держави, реалізації політики імпортозаміщення та забезпечення регіонального розвитку (п. 1.3, с. 104-116), узагальнено напрями та регіонально-галузеві особливості закордонного досвіду реалізації державної політики імпортозаміщення (п. 1.4, с. 122-137).

У другому розділі дисертації розкрито методологію дослідження та сформовано методичні підходи до оцінювання імпортозалежності і ефективності державної регіональної політики імпортозаміщення в системі забезпечення економічної безпеки. Відповідно, визначено характеристики дестабілізації системи економічної безпеки з врахуванням послідовності наростання деструктивних чинників та їх впливу на дестабілізацію системи безпеки (п. 2.1, с. 142-147), проведено типологізацію системних та функціонально-структурних загроз економічній безпеці регіону (п. 2.1, с. 153-161), обґрунтовано вагомість регіональної компоненти політики імпортозаміщення в контексті реалізації завдань забезпечення економічної безпеки держави (п. 2.2, с. 165-182), визначено характеристики методичних підходів до оцінювання імпортозалежності (п. 2.3, с. 193-198).

У третьому розділі дисертації проведено комплексний аналіз обсягів, рівня та структурних характеристик стану імпортозалежності України. Результати аналізу підтвердили високий рівень імпортозалежності внутрішнього ринку України та стійку тенденцію до її посилення і зростання критичних загроз економічній безпеці держави (п. 3.1, с. 203-222). Здійснено оцінювання та виявлено особливості імпортозалежності за регіонами, галузями та секторами національної економіки (п. 3.2, с. 223-251). Позитивом цієї частини роботи є проведене дисертантом інтегральне оцінювання імпортозалежності та еластичності її зв'язків зі станом економічної безпеки держави (табл. 3.8, 3.9, 3.10, рис. 3.10).

У четвертому розділі роботи дисертантом розроблені ґрунтовні пропозиції щодо удосконалення положень та стратегічних елементів державної політики імпортозаміщення в Україні з подальшою їх проекцією на регіональний і галузевий рівні. Так, надано характеристики стратегії реалізації

політики імпортозаміщення та забезпечення безпеки розвитку внутрішнього ринку (п. 4.1, с. 299-308), визначено напрями впровадження інституціональних змін та структурних реформ в контексті реалізації державної регіональної політики імпортозаміщення (п. 4.2, с. 311-325), змодельовано стратегічні параметри реалізації інноваційного потенціалу розвитку реального сектору економіки в регіонах України (рис. 4.3).

У п'ятому розділі дисертації визначено стратегічні підходи та інструменти реалізації державної політики імпортозаміщення (п. 5.1, с. 357-361) на основі проведеного аналізу рівнів диференціації регіонів з урахуванням величини та динаміки частки товарів, виготовлених на території України, у структурі роздрібного товарообороту торгової мережі підприємств (табл. 5.1). Автором визначено засоби зміцнення економічної безпеки реального сектору економіки як системні передумови протидії ризикам імпортозалежності (п. 5.2, с. 379-398). Перевагою роботи є достатня обґрунтованість напрямів, інструментів та засобів державної політики зміцнення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на внутрішньому ринку (п. 5.3, с. 399-409), зокрема сформовано рекомендації щодо посилення нематеріальної складової конкурентоспроможності (рис. 5.5, 5.6). До вагомих здобутків автора можемо віднести розроблену систему фінансово-економічних інструментів державної політики підтримки суб'єктів реального сектору економіки України в умовах євроінтеграції (п. 5.4, с. 430-440) і засоби державної політики імпортозаміщення на ринку непродовольчих споживчих товарів України (п. 5.5, с. 452-457).

У висновках логічно відображено основні наукові результати дослідження, що підтверджує досягнення окресленої мети через послідовне виконання завдань.

4. Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях та їх відповідність встановленим вимогам

Результати дослідження опубліковані в одній одноосібній монографії (обсягом 32,6 д. а.), 4 колективних монографіях (8,2 д. а. належить особисто

автору), 2 навчальних посібниках (14,3 д. а. належить особисто автору), 1 підручнику (0,6 д. а. належить особисто автору), 36 статтях у фахових наукових виданнях України (з них у 2 електронних наукових виданнях, 23 у виданнях, які включено до міжнародних наукометричних баз, у т. ч. 2 у виданнях, що входять до наукометричної бази SciVerse Scopus, 1 – до наукометричної бази Web of Science), 6 аналітичних доповідях, 4 аналітичних записках. Загальна кількість публікацій за темою дисертації становить 77 найменувань, з них 30 одноосібних. Загальний обсяг наукових праць становить 83,5 д. а., з них особисто автору належить 72,1 д. а.

Основні положення дисертації упродовж 2015-2018 рр. доповідалися на 22-ти міжнародних, всеукраїнських та вузівських науково-практичних конференціях.

Ознайомлення з публікаціями Лупака Р. Л. дозволяє зробити висновок про достатньо повне відображення основних результатів дослідження, що містять елементи наукової новизни, удосконалення теоретичних положень, організаційні рішення та прикладні рекомендації, у фахових вітчизняних та зарубіжних виданнях.

5. Значущість результатів дослідження для науки та практики, рекомендації щодо їх подальшого використання

Теоретичне значення результатів дослідження полягає у розробці методології удосконалення формування і реалізації політики імпортозаміщення в системі забезпечення економічної безпеки держави з урахуванням стану і тенденцій розвитку внутрішнього ринку, які обумовлені ефективністю застосування комплексу цілей, завдань, методів, інструментів та засобів запобігання загрозам і зміцнення економічної безпеки регіону.

Практичне значення теоретико-методологічних і науково-практичних положень дисертації полягає у можливості їх використання органами влади на макро- та мезорівні ієрархії управління для реалізації заходів з активізації процесів вдосконалення державної політики імпортозаміщення в системі

забезпечення економічної безпеки України. Зокрема, результати дослідження були використані в роботі Комітету Верховної Ради України з питань аграрної політики та земельних відносин, Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя, Хмельницької торгово-промислової палати, Львівської обласної асоціації малого і середнього підприємництва.

6. Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації

Зміст автореферату та його структура повністю відповідають основним положенням, висновкам і рекомендаціям дисертації. Це дозволяє зробити висновок щодо їх ідентичності.

7. Зауваження щодо змісту дисертації та дискусійні питання

Відзначаючи вагомий теоретичний і практичний значущість дисертаційної роботи Лупака Р. Л., необхідно звернути увагу на деякі положення дисертації, які можуть слугувати підставою для дискусії, та окремі недоліки, зокрема:

1. У підрозділі 1.3 автор обґрунтував взаємозв'язки внутрішнього ринку, економіки регіону та економічної безпеки держави, згрупував характеристики політики імпортозаміщення та забезпечення економічної безпеки держави, які впливають на розвиток регіональної економіки. Попри це, графічне подання взаємозв'язків елементів системи економічної безпеки держави, політики імпортозаміщення та регіонального розвитку (рис. 1.5, с. 116) не дозволяє їх ідентифікувати, адже чітко не визначені вектори та зв'язки (наприклад, для зовнішньоекономічної або виробничої складових економічної безпеки з відповідними сегментами внутрішнього ринку та їх впливом на показники розвитку регіональної економіки).

2. Оскільки у дисертаційній роботі значна увага приділяється дослідженню проблем забезпечення економічної безпеки та реалізації політики імпортозаміщення на регіональному рівні (розділ 2), доцільно було б приділити більше уваги теоретико-методологічному аналізу поняття, системи, елементам економічної безпеки регіону. Зокрема, у п. 1.2 на рис. 1.4 (с. 87) доречно

деталізувати набір індикаторів за складовими економічної безпеки регіону, які безпосередньо залежать від ефектів реалізації політики імпортозаміщення. Це дозволило б автору у п. 1.3 обґрунтувати сутність поняття «економічна безпека регіону» через зв'язок його характеристик із поняттями «безпека розвитку внутрішнього ринку», «безпека реального сектору економіки» (табл. 1.1).

3. У дослідженні автором зроблено наголос на сутнісних характеристиках поняття «регіональна політика» - ключових завданнях, можливостях, обмеженнях (п. 1.2). Однак, недостатньо обґрунтованими, на нашу думку, залишилися практичні рекомендації щодо реалізації державної регіональної політики імпортозаміщення, зокрема в частині проведення інституціональних змін та структурних реформ. Так, у п. 4.2 доцільно було б визначити державні органи, які мають повноваження і спроможність реалізовувати запропоновані автором рішення інституціонального та функціонально-структурного характеру за відповідними напрямками політики імпортозаміщення (рис. 4.2, с. 326).

4. Автор обґрунтував і застосував методичний підхід до оцінювання імпортозалежності, що детально висвітлено у підрозділах 2.3 і 3.4. Втім, при проведенні розрахунку інтегральних показників економічної безпеки регіонів України (с. 281-282) використано лише 7 індикаторів, які характеризують різні складові безпеки. При цьому, автор не пояснює, згідно яких критеріїв обиралися саме ці індикатори. Також не обґрунтованим є підхід до оцінювання економічної безпеки регіонів, який оминає визначення рівня кожної складової економічної безпеки (виробничої, зовнішньоекономічної та ін.).

5. У підрозділі 3.4 проведене оцінювання економічної безпеки регіонів України, проаналізована динаміка інтегрального показника економічної безпеки та здійснене групування регіонів залежно від ступеня відповідності інтегрального показника критеріям безпеки. Проте, недоліком презентації результатів групування регіонів (табл. 3.10), на наш погляд, є відсутність значень інтегрального показника, які окреслюють межі кожної зони економічної безпеки, та недостатнє висвітлення використаного автором методичного підходу до виділення критичної, небезпечної, незадовільної,

задовільної та оптимальної зон. Крім цього, таблиця була б інформативнішою за умови подання назв регіонів із зазначенням відповідного інтегрального показника, а не лише їх кількості.

6. У дисертаційній роботі автором ґрунтовно досліджено зовнішньоекономічну діяльність України: географічний склад і структура груп країн за експортом-імпортом товарів (табл. 3.2, с. 214), у тому числі за країнами ЄС (додаток Г, с. 548-550, 554-556), товарна структура (за окремими споживчими товарами) імпорту за основними країнами-партнерами (додаток Г, с. 563-567). Втім, з огляду на розробку регіональних аспектів політики імпортозаміщення, автором не достатньо висвітлені покраїнні та товарні особливості зовнішньоекономічної діяльності регіонів, що обумовлюють їх імпортозалежність. Це підвищило б рівень обґрунтованості авторських рекомендацій щодо регіональних пріоритетів та інструментів реалізації державної політики імпортозаміщення в системі економічної безпеки держави.

Загалом наведені вище зауваження та побажання не знижують наукової та практичної цінності проведеного дисертантом дослідження і не впливають на загальний висновок. Робота є завершеною, оригінальною науковою працею, яка заслуговує позитивної оцінки.

8. Загальний висновок

Аналіз дисертації, автореферату та опублікованих праць Лупака Р. Л. дає підстави зробити висновок про те, що робота на тему «Імпортозаміщення в системі економічної безпеки держави: регіональний аспект» є актуальним, завершеним, цілісним і самостійним науковим дослідженням, яке містить наукову новизну, має теоретичне й практичне значення. У роботі отримано нові науково обґрунтовані результати, які дали змогу автору здійснити комплексне вирішення важливої актуальної наукової проблеми, що полягала у розробці теоретико-методологічних засад та розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення державної політики імпортозаміщення в системі забезпечення економічної безпеки України в регіональному аспекті.

За темою та змістом дисертаційна робота, її науково-прикладні результати та висновки відповідають паспорту спеціальності 21.04.01 – економічна безпека держави (економічні науки).

Автореферат дисертації змістовно відповідає та не містить відомостей, які у дисертаційній роботі є відсутніми.

Дисертаційна робота «Імпортозаміщення в системі економічної безпеки держави: регіональний аспект» є завершеним науковим дослідженням, що за структурою, змістом, оформленням та повнотою висвітлення результатів у наукових виданнях відповідає вимогам пунктів 9, 10, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року зі змінами та доповненнями, затвердженими Постановою Кабінету Міністрів України № 656 від 19 серпня 2015 року та № 1159 від 30 грудня 2015 року щодо докторських дисертацій, а її автор, Лупак Руслан Любомирович, заслуговує присудження ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 21.04.01 – економічна безпека держави (економічні науки).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри міжнародних економічних
відносин ПрАТ ПВНЗ «Запорізький інститут
економіки та інформаційних технологій»

І. Г. Бабець

A handwritten signature in blue ink, which appears to be "І. Г. Бабець", is written on the page.